WOLTER SUM

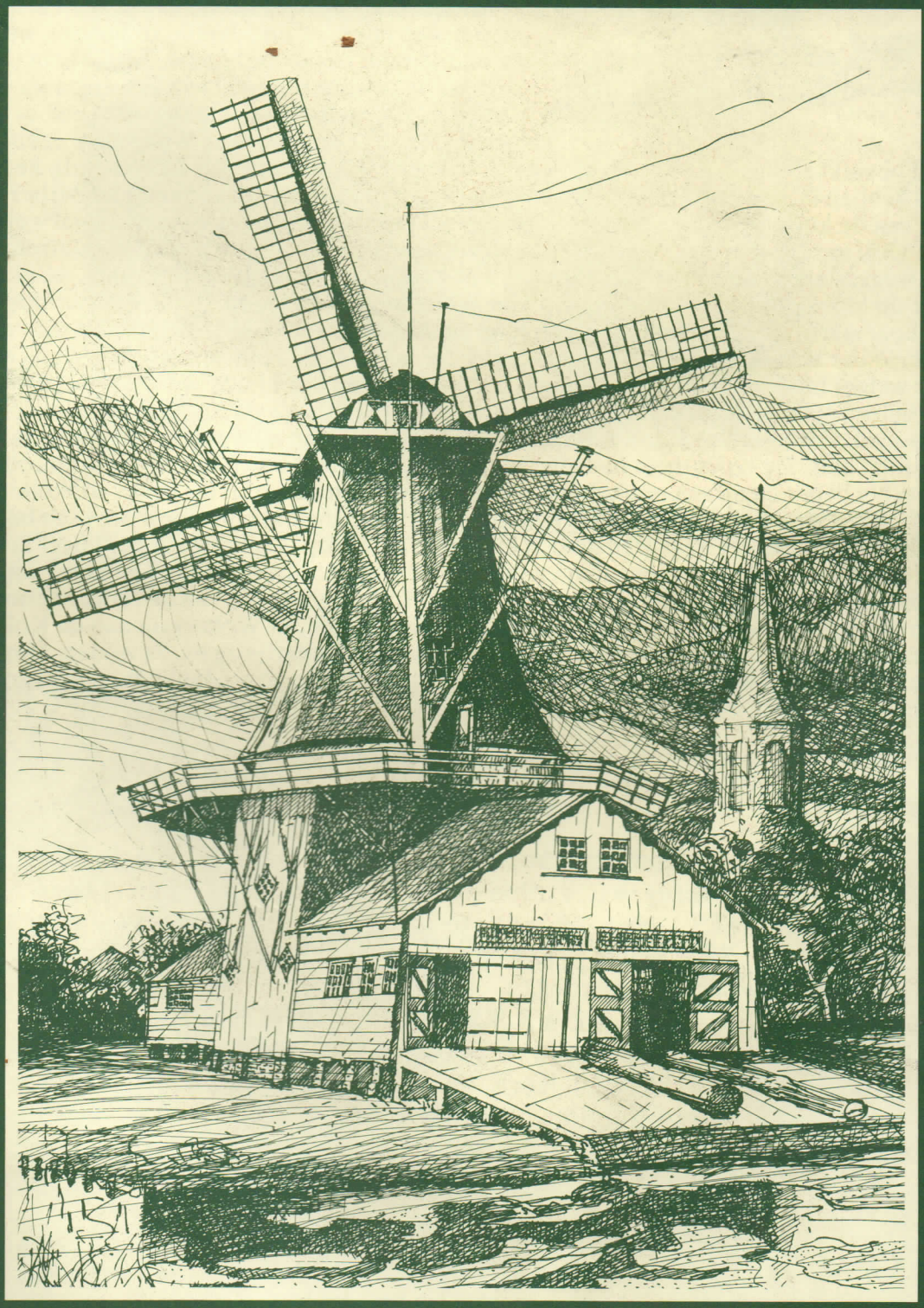

1. DE GESCHIEDENIS

Woltersum

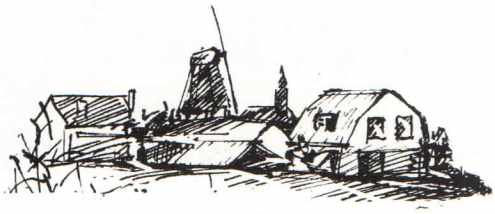

De naam van het dorp Woltersum was heel vroeger Waltershem en Waltersum, waardoor de herkomst van de benaming gemakkelijk is af te leiden. De eerste bewoner van dit dorp is waarschijnlijk Walter geweest. In dit gewest kwam het meermalen voor dat de naam van het naderhand ontstane dorp werd ontleend aan deze of gene bezitter van heem of erf, wierde of hoogte, huis of woud; en dat het woord heem, heim, hem (huis) achter de tweede naamval van een eigen naam of zelfstandig woord, de uitgang van um of sum kreeg. In de 13e eeuw was Woltersum reeds vrij goed bevolkt. Menco, de derde Abt van Wittewierum, vertelt in zijn kroniek: „In het jaar 1238 hebben ingezetenen van het dorp Woltersum een trouwe bijstand geboden bij het bouwen van de kerk te Wittewierum. Woltersum leverde zelfs de helft van het aantal werklieden. Ook in 1262 bij de verschrikkelijke storm en watervloed toen de sluis bij Garrelsweer was weggeslagen, waardoor deze landen met zout water overstroomd werden, werd deze door de kloosterbroeders met behulp van Woltersumers hersteld".[1]) Buiten het dorp lag een hoge wier (nu een afgegraven stuk land van landbouwer H. W. Westeneng) die van de oudheid der bevolking in de streek getuigde. De heer H. O. Feith schrijft [2]): „Wellicht lag daar weleer het heem van Walter. Toen het land nog onbedijkt was bouwden de bewoners hun huizen op hoge wierden om zich te beschermen tegen hoge watervloeden." Het dorp en het dorpsleven stond in zekere mate, evenals dit elders het geval was, onder invloed van het "adelijk" huis. De burchtheer had allerlei rechten, zoals het jachtrecht, visrecht en collatierecht (het benoemen van predikanten, schoolmeesters en kosters). De heer van Woltersum was ook redger, in het Gronings rijer genoemd.[3]) Om redger te zijn moest men een behuisde plaats bezitten met 30 grazen land.[4]) De heer van 't dorp beschikte zonder hoger beroep over leven en dood der beklaagden en over hun bezit. Het heeft tot 1749 geduurd voordat een hoger beroep in strafzaken mogelijk was.[5]) Bij een gericht [6]) van de redger behoorde een richtplaats [7]), deze stond aan de grens van zijn gebied, in Woltersum aan de Kollerij, waar nu J. Godlieb, Kollerijweg nr. 76 en B. Blankert, Kollerijweg nr. 74 wonen. Het huis waar de naam Kollerij op staat vindt men daar nog. De Kollerijweg dankt dus zijn naam aan deze plaats.

[1] G.V.A. voor 1843 blz. 111-112; [2] G.V.A. voor 1843 blz. 116; [3] Nw. Gron. Woordenboek blz. 850; [4] Nw. Gron. Woordenboek blz. 378; [5] Nw. Gron. Woordenboek blz. 379; [6] het rechtsgebied; [7] strafplaats.

*** Ten overstaan van Mr. J. H GEERTSEMA, Notaris te *Groningen*, zullen, op WOENSDAG den 14den Januarij 1863, des avonds te 7 uur, ten huize van den Kastelein STRUVÉ, aan de Groote Markt te *Groningen*, publiek worden Verkocht:

Het **STAAND REDGEREGT** te *Woltersum*, eene **VROUWEN ZITPLAATS** in de Martini-Kerk te *Groningen*, no. 571, en de verschillende **EIGENDOMMEN** van *Landerijen*, *Grondpachten*, *Heemsteden* en *Tuinen*, invoege breeder zijn omschreven in de *Provinciale Groninger Courant* van den 16den December 1862 en in de *Groninger Courant* van den 21sten December 1862

NB. Het STAAND REDGEREGT te *Woltersum* is inmiddels ***UIT DE HAND TE KOOP***, en te bevragen bij den Heer A. DE HAAN, te ***Slochteren.***

Deze ansicht uit ongeveer 1900, is één van de eerste van ons dorp. Links op de ansicht een handtekening van kruidenier H. Reinders, rechts gestempeld: Woltersum. Een dochter van D. Dertien staat in de hoekdeur. De man met de zak op zijn rug is Fillippus Tuin.

18 Mei 1979 werd de molen weer voorzien van nieuwe roeden, de restauratie was bijna voltooid.

INHOUD:

1. *Geschiedenis*
   Woltersum
   Afwatering
   Borg of steenhuis
   Glimmershuis

2. *Ned. Herv. Kerk*
   Kerk en toren
   Bezittingen
   Het oude kerkprotocol
   Doop- en trouwboek
   Beroepen predikanten
   De afscheiding
   Foto's kerk en pastorie

3. *Het Eemskanaal*
   Graven van het kanaal
   De verbreding
   Foto's Eemskanaal

4. *Foto's Eemskanaal z.z.*

5. *De Bijbelgang*
   Jan Egberts Broekema
   Foto's Bijbelgang en Kerkpad
   Nieuwbouw in de Bijbelgang

6. *Jaarverslagen*
   Gemeente Ten Boer van 1850 tot 1930

7. *Molens*
   Geschiedenis van de "Fram"
   Foto's van de "Fram"
   Beschrijving overige molens
   Foto's overige molens

8. *Hendrik Reinders*
   Het leven van Hendrik Reinders
   Het winkelboek
   Kroniek van H. Reinders

9. *Foto's Kollerijweg*

10. *Het boerenbedrijf*
    Landbouwvereniging
    De veepest
    De zuivelfabriek
    Kwekerij Waltersheim

11. *Foto's K. de Boerweg*

12. *Van zwembad tot gifput*
    N.V. Bad en zweminrichting Bouwerschap
    Woltersum zwemt in gif

13. *Middenstand vroeger*
    Verdwenen beroepen en bedrijven
    Patent

14. *Foto's Hoofdweg + Dobbestraat*

15. *Middenstand anno 1982*
    De middenstand in Woltersum

16. *Verenigingen*
    Het verenigingsleven

17. *Onderwijs*
    Het onderwijs in Woltersum
    School- en schoolfeestfoto's

18. *Varia*
    Lijst inwoners anno 1811
    Diverse kranteberichten
    Vertelsels
    Woltersumer volkslied
    Plattegrond

BESTE LEZER

Hierbij een bericht van de werkgroep "Boek Woltersum". Wat U nu voor U heeft is een proefdruk van het boek.
Het boek wordt in februari a.s. uitgegeven, later dan gepland, maar dat komt door de grote stroom gegevens en het verwerken daarvan. Het boek zal dan ook 160 pagina's bevatten, waarvan ± 80 blz. foto's en 80 blz. tekst; dat is tweemaal zoveel als we in het begin geschat hadden. Het boek zal van een goede kwaliteit zijn, met een harde kaft en gebonden, dus niet gelijmd. Het formaat is A4. Aan het drukken van de foto's en tekst wordt grote zorg besteed. Dus u zult van het boek een lange tijd kunnen genieten. Doordat er nu ongeveer 700 voorinschrijvingen zijn - dat is ook tweemaal zoveel als we in het begin durfden te hopen - komt de prijs toch *niet* boven de *f* 35,—.
Deze proefdruk sturen we ook rond om nog meer mensen de gelegenheid te geven tot voorinschrijving, waardoor de prijs van het boek misschien nog iets zakt. De voorinschrijving stopt definitief op 1 december 1982. Wij hopen U met deze proefdruk en uitleg genoeg op de hoogte gesteld te hebben, en we hopen dat (waar we eigenlijk niet aan twijfelen) U het boek in alle tevredenheid in ontvangst kan nemen.
Als U nog vragen hebt of aanmeldingen, kunt U ons bereiken onder de volgende nummers:

Siebrand Tammeling, K. de Boerweg 34, Woltersum tel. 05902-2915
Tom Krabbendam, Kollerijweg 7a, Woltersum tel. 05902-2899

Met de hartelijke groeten,

werkgroep "Boek Woltersum"